

Vodič za neformalne njegovatelje osoba starije životne dobi

DRUŠTVO
HRVATSKA ŽENA
VINKOVCI

Centar za pružanje usluga
u zajednici Vukovarsko-srijemske županije

REPUBLIKA HRVATSKA | REPUBLIC OF CROATIA
Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
Ministry of Labour, Pension System, Family and Social Policy

Ovaj vodič izradili su stručnjaci s dugogodišnjim iskustvom u radu u suradnji s Društvom "Hrvatska žena" Vinkovci. Autori ovog vodiča ujedno su i predavači na edukaciji "Neformalni negovatelji starijih osoba" koji su ujedinili svoja znanja kako bi ih mogli prenijeti na polaznike i olakšali im proces informiranja, ali i biti podrška u njihovom nesebičnom pomaganju i negovanju druge osobe.

Margareta Čalić, dr. med. spec. fizijatar

**Tatjana Čičak, dr. med. spec. anesteziologije,
reanimatologije i intenzivnog liječenja**

Hermína Fridl, mag. med. techn.

Mirjana Marčinko, dipl. soc. radnik

Mirela Pleša, prof. psihologije

Martina Šmuc, univ. mag. act. soc.

Program:

Inovativni pristupi palijativnoj skrbi i skrbi o starijim osobama u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Ovaj program financira Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Sadržaj ove publikacije u isključivoj je odgovornosti Društva Hrvatska žena Vinkovci i ne odražava nužno stajalište Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

SADRŽAJ

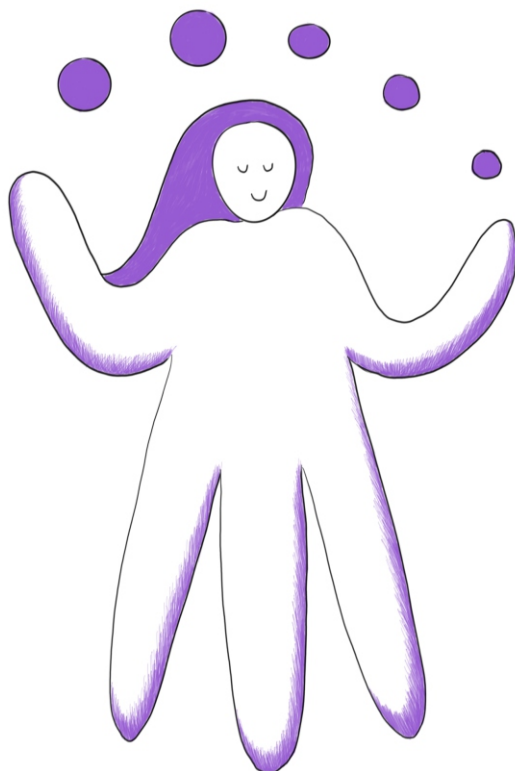
Predgovor 4

Kako početi? 5

Kome se sve mogu obratiti? 7

Literatura 16

Bilješke 16

Predgovor

Uloga neformalnog negovatelja je iznimno zahtjevna i stresna za pojedinca koji skrbi za starijeg člana obitelji. Osim toga, ova uloga je vrlo bitna i ključna za cjelokupni sustav koji je uključen u skrb oboljelog.

U Vukovarsko-srijemskoj županiji sve je veći broj stare populacije, sukladno tome raste i broj osoba kojima je potrebna zdravstvena skrb, najčešće palijativna skrb, ali i skrb neformalnih negovatelja. Stoga je vrlo važno pružiti što više informacija, edukacije i podrške neformalnim negovateljima.

Ovaj vodič izrađen je u sklopu projekta “Inovativni pristupi palijativnoj skrbi i skrbi o starijim osobama u Vukovarsko-srijemskoj županiji”, od strane Društva Hrvatska žena i Centra za pružanje usluga u zajednici u Vukovarsko-srijemskoj županiji, a financiran od Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike RH.

Hermína Fridl,
mag. med. techn.
Koordinator za
palijativnu skrb,
DZ Vinkovci

Kako početi?

Kada u bliskoj obitelji dođe do bolesti, dolazi i do promjene uloga u obitelji.

Pojedini članovi koji moraju skrbiti za oboljelog člana, a za to nisu osposobljeni i educirani ponekad se mogu naći pred velikim zidom i hrpom pitanja, što i kako dalje? Kome se obratiti?

Osoba koja je često upućena u zdravstveno stanje i praćenje kroz duži vremenski period jest liječnik obiteljske medicine. Kada bolesnik više ne može sam brinuti o sebi, neformalni njegovatelj preuzima i ovu zadaću, komunikacija s liječnikom obiteljske medicine, koji će prema potrebi dalje uključivati i ostale zdravstvene službe (patronažna služba, zdravstvena njega u kući, palijativna skrb).

Za početak...

Ovisno o bolesti i stanju pacijenta, dostupan je veliki broj ortopedskih i drugih pomagala koji se nalaze na listi HZZO-a.

Najčešća potrebna pomagala su pelene, ulošci, podmetači, urinarni kateteri, vrećice za urin, GUK aparat i trakice, zavojni materijal, obloge za rane, stome, šprice i sistemi za hranjenje na PEG ili nazogastričnu sondu... Za sva ostala pomagala potrebno je informirati se kod svog liječnika obiteljske medicine.

Ukoliko je osoba nepokretna ili teže pokretna može ostvariti pravo na sanitetski prijevoz u svrhu korištenja zdravstvene zaštite. Nalog za sanitetski prijevoz ispisuje liječnik obiteljske medicine. Sukladno smjernicama HZZO-a njegovatelji mogu potražiti i naknadu za trošak prijevoza korisnika njege, ukoliko ispunjavaju propisane uvjete.

Telefonski brojevi

- **Dom zdravlja Vinkovci**
Ul. Kralja Zvonimira 53
032/308-545
- **Dom zdravlja Vukovar**
Sajmište ul. 1
032/413-391
- **Dom zdravlja Županja**
Dr. Franje Račkog 32
032/831-640
- **Sanitetski prijevoz**
DZ Vinkovci 032/308-535
DZ Vukovar 032/413-810
DZ Županja 032/831-657
- **Zavod za
hitnu medicinu VSŽ**
194 ili 112

Kome se sve mogu obratiti?

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti (pri domovima zdravlja) postoji nekoliko službi koje zdravstvenu zaštitu obavljaju u kući pacijenta:

1. Patronažna služba

Patronažna je zdravstvena zaštita medicinsko-socijalna djelatnost koja provodi mjere specifične zdravstvene njege u svrhu promicanja i očuvanja zdravlja pojedinca, obitelji i zajednice. Osnovni je cilj patronažne zdravstvene njege pružiti skrb korisnicima izvan zdravstvenih ustanova, odnosno u kući pacijenta. Patronažna sestra usko surađuje sa liječnikom obiteljske medicine, njezina zadaća je kontrola zdravstvenog stanja nakon hospitalizacije, kontrola uzimanja terapije, edukacija, savjetovanje, procjena potreba bolesnika za zdravstvenom njegom u kući, podrška i usmjeravanje obitelji i njegovatelja, suradnju s ostalim stručnjacima iz zdravstvenog i socijalnog sustava.

Kako bi znali koja je patronažna sestra na Vašem području informirajte se kod svog liječnika ili nazovite Dom zdravlja na Vašem području!

2. Zdravstvena njega u kući

Zdravstvena njega u kući bolesnika također je dio medicinskih usluga koje pružaju medicinske sestre/tehničari, a obuhvaća:

- Medicinsku njegu nepokretnog bolesnika (kupanje)
- Edukaciju ukućana oko postupaka sa nepokretnim bolesnikom
- Previjanje i brigu oko rana (kirurških, dekubitalnih i ostalih oštećenja kože)
- Prevenciju dekubitusa i ostalih komplikacija dugotrajnog ležanja
- Izmjenu katetera kod žena
- Mjerenje vitalnih znakova
- Hranjenje pacijenta putem nazogastrične sonde
- Uzimanje uzoraka za laboratorijsku analizu – krv, urin, brisevi rane

Pravo na zdravstvenu njegu u kući ostvaruje se putem obiteljskog liječnika.

3. Fizikalna terapija u kući

Uslugu fizikalne terapije u kući pacijent ostvaruje prema nalazu i mišljenju specijaliste fizijatra, neurologa ili ortopeda.

Nakon toga odabrani liječnik obiteljske medicine izdaje „Uputnicu liječničkom povjerenstvu“, koja se nosi u HZZO gdje Liječničko povjerenstvo HZZO-a odobrava. Nakon odobrenja HZZO-a, liječnik obiteljske medicine izdaje uputnicu za provođenje fizikalne terapije u kući.

Obitelj ili pacijent sami odabiru i kontaktiraju ustanovu koja će provoditi fizikalnu terapiju u kući.

4. Centar za koordinaciju palijativne skrbi

Skrb za palijativne bolesnike na području Vukovarsko srijemske županije organizirana je i dostupna u svim Domovima zdravlja – Dom zdravlja Vinkovci, Vukovar, Županja.

Palijativna skrb obuhvaća potpunu skrb o bolesniku oboljelom od kroničnih neizlječivih bolesti na koju više ne djeluju ni kirurške ni druge terapijske metode.

Centar za koordinaciju palijativne skrbi je mjesto gdje, magistra sestrinstva, zaprima prijave, pozive, upite, organizira skrb te daje savjete i podršku pacijentima, obiteljima i drugim zdravstvenim djelatnicima. Osim toga po potrebi uključuje ostale pružatelje palijativne skrbi (mobilni palijativni tim, liječnike obiteljske medicine, volontere, domove za stare i nemoćne, psihologe, bolnice, Zavod za socijalnu skrb...).

Posudionica pomagala Centra za koordinaciju palijativne skrbi nudi pacijentima ortopedska pomagala na posudbu besplatno, a nakon završetka korištenja dužni su ih vratiti.

Posudionice pomagala dostupne su još putem Caritasa i Crvenog križa.

Centri za koordinaciju palijativne skrbi u Vukovarsko- srijemskoj županiji:

- **Dom zdravlja Vinkovci**
Kralja Zvonimira 53
Hermina Fridl, mag. med. techn.
099/529-7170
- **Dom zdravlja Vukovar**
Ul. Sajmište 1
Ahnetka Stjepanović, mag. med. techn
Tel.: 098/391-371
- **Dom zdravlja Županja**
Dr. Franje Račkog 32
Angela Gašparović, bacc. med. techn.
Tel.: 099/265-3851

5. Mobilni palijativni tim

Mobilni palijativni timovi pružaju specijalističku zdravstvenu skrb u Vašem domu.

Tim čine liječnici i medicinske sestre/tehničari.

Cilj palijativnog pristupa je poboljšati kvalitetu života oboljelog i obitelji/njegovatelja.

Neki od najčešćih simptoma koji smanjuju kvalitetu života su:

- Bol
- Otežano disanje
- Mučnina i povraćanje
- Dehidracija
- Nesanica

6. Socijalna skrb

Socijalna skrb je djelatnost kojom se ostvaruje društvena briga i interes zasocijalnu sigurnost osoba, kojima je pored svih drugih mjera i regulativa za ostvarivanje ekonomske, socijalne i osobne sigurnosti, potrebna pomoć i društvene zajednice.

Koja su moja prava iz socijalne skrbi?

Materijalna prava iz socijalne skrbi:

Osobna invalidnina priznaje se osobi kod koje je utvrđen četvrti stupanj težine invaliditeta – oštećenja funkcionalnih sposobnosti prema propisima o vještačenju i metodologijama vještačenja, a u svrhu zadovoljavanja životnih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice.

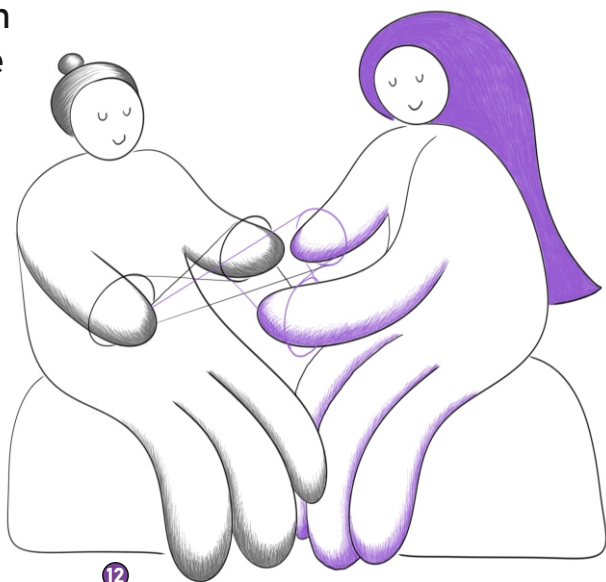
Pravo na osobnu invalidninu priznaje se u postotku od osnovice koji iznosi 350% osnovice.

Pravo na osobnu invalidninu ne priznaje se osobi:

- Kojoj je priznata usluga smještaja ili organiziranog stanovanja sukladno odredbama ovoga Zakona ili drugim propisima
- Koja osobnu invalidninu ostvaruje prema drugim propisima
- Koja doplatak za pomoć i njegu ostvaruje prema ovom Zakonu ili drugim propisima

Doplatak za njegu i pomoć priznaje se djetetu s teškoćama u razvoju i osobi s invaliditetom zbog čega joj je prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe u organiziranju prehrane, pripremi i uzimanju obroka, nabavi namirnica, čišćenju i pospremanju stana, oblačenju i svlačenju, održavanju osobne higijene, kao i obavljanju drugih osnovnih životnih potreba.

Pravo na doplatak za pomoć i njegu može se priznati u punom ili smanjenom iznosu ovisno o tome postoji li prijeka potreba pomoći i njega druge osobe u punom ili smanjenom opsegu.

Pravo na doplatak za pomoć i njegu priznaje se u postotku od:

- 120% osnovice na puni iznos doplatka za pomoć i njegu
- 84% osnovice za smanjeni iznos doplatka za pomoć i njegu

Pravo na doplatak i njegu ne priznaje se osobi:

- Koja ima u vlasništvu drugi stan ili kuću, osim stana ili kuće koju koristi za stanovanje, a koji može otuđiti ili iznajmiti i time osigurati sredstva za pomoć i njegu
- Koja ima u vlasništvu poslovni prostor koji ne koristi za obavljanje registrirane djelatnosti
- Kojoj je osiguran smještaj u ustanovi socijalne skrbi i kod drugih pružatelja socijalnih usluga, u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi odnosno organizirano stanovanje, sukladno odredbama Zakona ili drugim propisima
- Koja je sklopila ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, osim u slučaju pokretanja postupaka za raskid, utvrđenje ništetnosti ili poništaj ugovora
- Koja doplatak za pomoć i njegu ostvaruje prema drugim propisima
- Koja osobnu invalidninu ostvaruje prema Zakonu o socijalnoj skrbi ili drugim propisima

Jednokratna naknada priznaje se samcu ili kućanstvu koje zbog podmirenja izvanrednih troškova nastalih zbog trenutačnih životnih okolnosti (bolesti ili smrti člana obitelji, prirodne nepogode i sl.) nije u mogućnosti podmiriti osnovne životne potrebe.

Pravo na jednokratnu naknadu može se priznati i:

- Radi nabave osnovnih predmeta u kućanstvu ili nabave nužne odjeće ili obuće ako se nabava nužnih

predmeta u kućanstvu odnosno odjeće i obuće ne može osigurati putem humanitarnih organizacija

- Korisniku smještaja u kriznim situacijama radi naknade troškova prijevoza u mjesto prebivališta
- Korisniku usluge smještaja ili organiziranog stanovanja u slučaju trenutačne potrebe koja ne može biti zadovoljena u okviru usluge smještaja ili organiziranog stanovanja

Naknada za pogrebne troškove priznaje se fizičkoj ili pravnoj osobi koja je podmirila troškove pogreba ili izvršila uslugu pogreba osobe:

- Koja nije imala zakonskog ili ugovornog obveznika uzdržavanja
- Koja je u trenutku smrti bila korisnik:
 - a) prava na zajamčenu minimalnu naknadu ili član kućanstva koje je korisnik prava na zajamčenu minimalnu naknadu ili
 - b) prava na uslugu smještaja ili organiziranog stanovanja na temelju rješenja Zavoda

Status negovatelja pravo je koje se priznaje jednom od članova obitelji s kojim osoba s invaliditetom živi u obiteljskoj zajednici.

Usluge smještaja

Smještaj je usluga kojom se korisniku osigurava intenzivna skrb i zadovoljavanje osnovnih životnih potreba kada to nije moguće osigurati u obitelji i pružanjem drugih socijalnih usluga.

Smještajem se osigurava stanovanje i organizirane aktivnosti tijekom dana uz stalnu stručnu i drugu pomoć i potporu u osiguravanju osnovnih i dodatnih životnih potreba, a koje ne mogu biti zadovoljene u obitelji.

Smještaj može obuhvatiti i pripremu korisnika za povratak u vlastitu obitelj, udomiteljsku obitelj ili za samostalan život.

Županijski domovi za stare i nemoćne u Vukovarsko-srijemskoj županiji

- **Dom za starije i nemoćne osobe Vinkovci**
N. Tesle 43B
032/369-884
- **Dom za starije i nemoćne osobe Vukovar**
Šibenska 14
032/451-200
- **Dom za starije i nemoćne osobe Nuštar**
Vatroslava Lisinskog 1A
032/387-040
- **Dom za starije i nemoćne osobe Ilok**
Naselje Sofija 2
032/592-700

Literatura

- Bilić J.: Valenčak S. i suradnici: Vodič za neformalne njegovatelje osoba starije životne dobi, NZJZ “Dr. Andrija Štampar”
- S. Vinceljak: Sindrom sagorijevanja kod neformalnih njegovatelja osoba s demencijom. Završni rad. 2019., Sveučilište Sjever
- Zavod za socijalni rad:
<https://socskrb.hr/djelatnosti/socijalne-usluge/>

Bilješke